

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Το δικαίωμα των HIV οροθετικών προσώπων στην τεκνοποίηση

Φωτ. Shutterstock

■ **ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΡΑΧΝΗΣ***

23.01.2023 • 14:54

Οι δυσμενείς επιπτώσεις, που ο ιός της ανθρώπινης ανοσοανεπάρκειας (HIV) μπορεί να επιφέρει στην υγεία των ατόμων που νοσούν, αποτέλεσαν για πολλές δεκαετίες αντικείμενο χαρακτηρισμού και αποκλεισμού των νοσούντων, αλλά και των φορέων. Χάρη στην πρόοδο της επιστήμης, τα άτομα που ζουν με HIV απολαμβάνουν πλέον ένα φυσιολογικό προσδόκιμο ζωής. Μέχρι το 2021 τα καταγεγραμμένα περιστατικά στην Ευρώπη ανέρχονταν σε 2.34 εκατομμύρια ατόμων, ενώ παγκοσμίως τα άτομα που λάμβαναν αντιρετροϊκή αγωγή, υπολογίζονταν περίπου σε 22 εκατομμύρια. Στη χώρα μας τα διαγνωσμένα άτομα που είναι φορείς του ιού της ανθρώπινης ανοσοανεπάρκειας εκτιμώνται περίπου σε 18.000.

Τα τελευταία ιατρικά δεδομένα δείχνουν με σαφήνεια ότι η σύλληψη, είτε φυσική είτε μέσω μεθόδου ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, δεν ενέχει κίνδυνο μετάδοσης του HIV, εφόσον ένα άτομο λαμβάνει αποτελεσματική φαρμακευτική αγωγή. Ωστόσο, παρά τα συνεχώς αυξανόμενα και πλήρως τεκμηριωμένα επιστημονικά στοιχεία, οι επιλογές για τα άτομα που ζουν με HIV και επιθυμούν να

γίνουν γονείς εξακολουθούν να είναι αυστηρά περιορισμένες, με το κοινωνικό πλαίσιο να αποτυγχάνει να καλύψει τη διαφορά με την επιστήμη. Από ιατρικής σκοπιάς τα ζευγάρια, που και οι δύο ή ο ένας μόνο σύντροφος είναι φορέας HIV δεν πρέπει να αποθαρρύνονται για προσπάθεια τεκνοποίησης με φυσική σύλληψη, αλλά ούτε και για θεραπείες μέσω μεθόδου ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής όπου χρειάζεται. Ο μόνος περιορισμός μέχρι στιγμής για τα άτομα αυτά είναι η δωρεά γεννητικού υλικού προς τρίτα πρόσωπα.

Σε 11 ευρωπαϊκές χώρες αλλά και σε χώρες όπως το Ισραήλ, η Αυστραλία και οι Η.Π.Α, λειτουργούν τόσο δημόσια όσο και ιδιωτικά κέντρα υποβοηθούμενης αναπαραγωγής αποκλειστικά προς εξυπηρέτηση των HIV οροθετικών ατόμων. Στις περισσότερες απ' τις προαναφερόμενες χώρες η εξωσωματική γονιμοποίηση επιδοτείται από το κράτος. Τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην Ευρώπη, έχουν καταγραφεί χιλιάδες γεννήσεις παιδιών από HIV οροθετικές γυναίκες που υποβάλλονται σε μεθόδους υποβοηθούμενης αναπαραγωγής με ομαλή έκβαση των κυήσεων και χωρίς μετάδοση του ιού στα παιδιά. Επίσης, σύμφωνα με τις οδηγίες του Ευρωπαϊκού φορέα Ανθρώπινης Αναπαραγωγής και Εμβρυολογίας (ESHRE), τα HIV οροθετικά άτομα δεν αποκλείονται από την υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, αλλά για λόγους ασφαλείας είτε πρέπει να απευθύνονται σε εξειδικευμένα κέντρα εξωσωματικής που προορίζονται μόνο για τέτοιες περιπτώσεις ή μπορούν να απευθυνθούν σε οποιαδήποτε μονάδα υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, αλλά θα πρέπει να εξυπηρετηθούν σε μια χρονική στιγμή που η μονάδα θα διακόψει την κανονική της λειτουργία και την εξυπηρέτηση μη-οροθετικών HIV ατόμων προκειμένου να γίνει η θεραπεία των οροθετικών ζευγαριών. Σε αυτήν την περίπτωση θα ακολουθήσει κατάλληλη απολύμανση και στην συνέχεια να ξεκινήσει πάλι η λειτουργία της μονάδας για μη-οροθετικά HIV άτομα.

Η παντελής έλλειψη όμως μιας ειδικής Μονάδας για τα άτομα αυτά στη χώρα μας πρακτικά τους κλείνει την πόρτα στην υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, επειδή οι δημόσιες και ιδιωτικές μονάδες δε διακόπτουν τη λειτουργία τους για να εξυπηρετηθούν HIV οροθετικά άτομα, με αποτέλεσμα να ακυρώνεται κάθε όνειρο των ζευγαριών αυτών για απόκτηση παιδιού, ευνοώντας την περιθωριοποίησή τους. Σήμερα στη χώρα μας ουσιαστικά απαγορεύεται στα HIV οροθετικά άτομα με πρόβλημα υπογονιμότητας η τεκνοποίηση μέσω μεθόδου ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής. Κι αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι μέχρι σήμερα δεν έχει εκδοθεί καμία σχετική άδεια από την Εθνική Αρχή Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής (ΕΑΙΥΑ). Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ΕΟΔΥ το 2020 μόνο διαγνώστηκαν και δηλώθηκαν 601 νέα περιστατικά HIV, εκ των οποίων 482 αφορούσαν άνδρες και 119 γυναίκες. Ο αριθμός των οροθετικών ατόμων που έχουν δηλωθεί από το 1981 έως το 2020 στην Ελλάδα ανέρχεται περίπου σε 18.000 περιστατικά με τα περισσότερα περιστατικά να διαγιγνώσκονται στις ηλικίες μεταξύ 30 και 39 ετών, με τα άτομα αυτά να θεωρούνται το κύριο αναπαραγωγικό δυναμικό.

Η Εθνική Αρχή Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής, ως αρωγός των υποβοηθούμενων προσώπων και αφού διαπίστωσε τις ανάγκες των ατόμων που ζουν με τον ιό του AIDS, το έτος 2022 εισηγήθηκε στο Υπουργείο Υγείας την ίδρυση δημόσιας μονάδας υποβοηθούμενης αναπαραγωγής αποκλειστικά για ανθρώπους θετικούς στον HIV. Στην ουσία, η ΕΑΙΥΑ εισηγήθηκε για πρώτη φορά στη χώρα μας την ισάξια αντιμετώπιση αυτής της κατηγορίας των πολιτών ως προς το δικαίωμα της αναπαραγωγής. Η κυβέρνηση και το Υπουργείο Υγείας χαιρέτησαν με θέρμη αυτήν την πρόταση που κατέθεσα ως Πρόεδρος της Εθνικής Αρχής Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής. Ο

Πρωθυπουργός κος Κ. Μητσοτάκης και ο Υπουργός Υγείας κος Α. Πλεύρης εισηγήθηκαν το νέο νόμο που ψηφίστηκε φέτος το καλοκαίρι από τη Βουλή και πρόκειται να αλλάξει το τοπίο στην υποβοηθούμενη αναπαραγωγή των HIV οροθετικών ατόμων.

Στο πλαίσιο του νέου νόμου 4958/2022 (ΦΕΚ Α' 142/21-07-2022) ανακοινώθηκε η ίδρυση δημόσιας Μονάδας Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής για οροθετικά άτομα στο γενικό πανεπιστημιακό νοσοκομείο «Αττικών». Στο νοσοκομείο «Αττικών» λειτουργεί ήδη, αδειοδοτημένη από την ΕΑΙΥΑ, Μονάδα Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής και Τράπεζα Κρυσυντήρησης στην Γ' Μαιευτική και Γυναικολογική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών. Επίσης, στο «Αττικών» υπάρχει μια απ' τις πιο μεγάλες και αξιόλογες ομάδες Λοιμωξιολόγων στη χώρα μας, καθώς και η Μονάδα Ειδικών Λοιμώξεων της Δ' Παθολογικής Κλινικής που έχουν εμπειρία στην παρακολούθηση των οροθετικών HIV ατόμων και θα μπορούσαν να συνδράμουν αποτελεσματικά στη διαχείρισή τους. Ως εκ τούτου η συνεργασία των δύο κλινικών και μονάδων θα μπορούσε να λειτουργήσει προς το μέγιστο όφελος περιθαλψής και παροχής υπηρεσιών στα άτομα αυτά. Χωροταξικά το «Αττικών» είναι ένα απ' τα μεγαλύτερα νοσοκομεία της Αττικής και η ανεύρεση χώρων για την εγκατάσταση της νέας Μονάδας Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής και Τράπεζας Κρυσυντήρησης που θα πρέπει να λειτουργήσει σε ξεχωριστούς χώρους από την υπάρχουσα Μονάδα Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής και Τράπεζα Κρυσυντήρησης είναι επιτακτική ανάγκη.

Μετά τη λειτουργία της νέας μονάδας στο Αττικό Νοσοκομείο τα ζευγάρια που επιθυμούν να αποκτήσουν παιδί θα μπορούν να αιτηθούν και να λάβουν ειδική άδεια από την Εθνική Αρχή Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής και έχουν ήδη υποβληθεί έξι αιτήματα οροθετικών HIV προσώπων στην Εθνική Αρχή μετά τη δημοσίευση του ν. 4958/22. Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι γυναίκες φορείς του HIV, όταν λαμβάνουν κατάλληλη θεραπεία που καταστέλλει τον ιό σε μη ανιχνεύσιμα επίπεδα, είναι πρακτικά αδύνατο να μεταδώσουν τον ιό στο νεογνό μέσω γέννησης. Οι ίδιες μελέτες καταδεικνύουν επίσης ότι τα άτομα με HIV που το φορτίο του ιού είναι μη ανιχνεύσιμο μετά από θεραπεία, θα μπορούσαν να γίνουν μέχρι και δωρητές σπέρματος ή ωαρίων με ασφάλεια αφού ο κίνδυνος μετάδοσης είναι μηδενικός, κάτι που ωστόσο ακόμη μελετάται και δεν εφαρμόζεται στην πράξη.

Στην παρούσα φάση και μετά την ανακοίνωση της νομικής ίδρυσης αυτής της ειδικής μονάδας υποβοηθούμενης αναπαραγωγής για HIV οροθετικά άτομα από την Κυβέρνηση, είναι σημαντικό να δοθεί προτεραιότητα στην ανέγερση, στελέχωση, λειτουργία και στον εξοπλισμό της. Απαιτείται να βρεθούν τα απαραίτητα κονδύλια, όσο πιο σύντομα γίνεται ή να αναζητηθεί σχετική χορηγία, και να ξεπεραστούν τα όποια προβλήματα καθυστερούν την υλική πραγμάτωση της ίδρυσης της Μονάδας για τα HIV οροθετικά άτομα, για να μη μείνει αυτή η προοδευτική ιδέα του υγειονομικού σχεδιασμού της κυβέρνησης, του Υπουργείου Υγείας, αλλά και της ΕΑΙΥΑ, γράμμα κενό.

Ως Πρόεδρος της Εθνικής Αρχής Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής σας καλώ όλους, να συνδράμουμε ο καθένας μας, στη δημιουργία αυτής της Μονάδας Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής για HIV οροθετικά Άτομα, που θα αποτελέσει δείγμα ενσυναίσθησης και κοινωνικής αλληλεγγύης. Ένα βήμα προόδου ως προς την αληθινή κατανόηση των αναγκών των οροθετικών ατόμων που αισθάνονται περιθωριοποιημένα λόγω του HIV. Να βοηθήσουμε στην ίση αντιμετώπισή τους στον τομέα της υγείας και ειδικότερα στην πρόσβασή τους στις μεθόδους ιατρικώς

υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, νοηματοδοτώντας τα άρθρα 4 και 21 του Συντάγματος.

**Ο Νικόλαος Βραχνής είναι Πρόεδρος της Εθνικής Αρχής Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής και Αναπληρωτής Καθηγητής Μαιευτικής-Γυναικολογίας Ιατρικής Σχολής ΕΚΠΑ*